

Σχολείο: 1^ο Γενικό Λύκειο Ναυπάκτου

Τάξη-Τμήμα: Α3'

Σχ. Έτος: 2013-2014

Μάθημα: Λογοτεχνία

Ενότητα: Τα φύλλα στη Λογοτεχνία

Θέμα: Μητρική αγάπη

Κείμενα: *Του Νεκρού αδελφού* / Γ. Βιζυηνός, *Το αμάρτημα της μητρός μου* / Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Η στρίγγλα μάνα* / Κώστας Ταχτσής, *Τα ρέστα*

Ομάδα: Πατούχα Αθηνά

Λουκοπούλου Ιωάννα

Ντόνη Αντιγόνη

Πύργα Ιωάννα

Ντάκου Άννα

Κώστας Ταχτσής – **Τα ρέστα**

Βιογραφία του συγγραφέα

Ο Κώστας Ταχτσής γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Ο πατέρας του από την Ανατολική Ρωμυλία. Σε ηλικία επτά ετών μετά από χωρισμό των γονιών του έφυγε για την Αθήνα με τη γιαγιά του. Στην Αθήνα πέρασε τα μαθητικά και εφηβικά του χρόνια και γράφτηκε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου φοίτησε για δύο χρόνια. Είχε προηγηθεί μία αίτησή του στη Σχολή Εμποροπλοιαρχών χωρίς επιτυχία λόγω ασθένειάς του και αδυναμίας να παραστεί στις εξετάσεις. Το 1947 κατατάχτηκε στο στρατό και έφτασε ως το βαθμό του ανθυπολοχαγού. Στη συνέχεια εργάστηκε ως γραμματέας του αμερικανού επόπτη στο υδροηλεκτρικό έργο του Λούρου. Το 1951 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική συλλογή με τίτλο Ποιήματα. Ακολούθησαν τέσσερις ακόμη συλλογές ως το 1956. Την ίδια περίοδο συνδέθηκε φιλικά με τους Οδυσσέα Ελύτη, Νίκο Γκάτσο, Αντρέα Εμπειρίκο. Το 1954 έφυγε για την Αγγλία, όπου έμεινε ως το

καλοκαίρι του επόμενου χρόνου. Επέστρεψε στην Αθήνα και ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας. Από την άνοιξη του 1956 ως Δεκέμβρη του 1964 περιπλανήθηκε σε διάφορα μέρη του κόσμου με ενδιάμεσες επιστροφές στην Ελλάδα. Στην περίοδο αυτή μπόρκαρε σε δανέζικο φορτηγό πλοίο προς τη Γερμανία, συνεργάστηκε στα γυρίσματα της ταινίας Τα ο παιδί και το δελφίνι ως βοηθός σκηνοθέτη, τέλεσε χρέη μάνατζερ σε περιοδεία του πιανίστα Τόνη Γεωργίου στην Αφρική, εργάστηκε ως υπάλληλος εμπορικού καταστήματος και σιδηροδρομικός υπάλληλος στην Αυστραλία. Το 1960 ξεκίνησε για το γύρω τη Ευρώπης με βέσπα. Στις χώρες που επισκέφτηκε έγραψε το Τρίτο στεφάνι, το οποίο ολοκλήρωσε στην Αυστραλία, κατά τη διάρκεια της δεύτερης εκεί παραμονής του και έστειλε στην Ελλάδα για εκτύπωση. Το έργο απορρίφθηκε ως ακατάλληλο και ο Ταχτσής πραγματοποίησε ιδιωτική έκδοσή του στην Αθήνα το 1962. Δύο μήνες μετά έφυγε για την Αμερική, όπου έμεινε ως το τέλος του 1964. Μετά την οριστική επιστροφή του στην Αθήνα συνεργάστηκε με το περιοδικό Πάλι και εργάστηκε ως ξεναγός και μεταφραστής. (μετέφρασε κυρίως θεατρικά έργα, Αριστοφάνη και σύγχρονά του). Κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Παπαδόπουλου πήρε μέρος στη Δήλωση των 18 και διώχτηκε από την Ασφάλεια. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του σχεδόν εγκατέλειψε το γράψιμο. Δηλωμένος ομοφυλόφιλος και τραβεστί ο Κώστας Ταχτσής δολοφονήθηκε άγρια υπό ανεξιχνίαστες συνθήκες, στο σπίτι του στην Αθήνα το 1988, σε ηλικία εξηνταενός χρονών.

Το ποιητικό έργο του Κώστα Ταχτσή κινείται στα πλαίσια της θεματολογίας της καθημερινής ζωής και χαρακτηρίζεται από έντονα λυρική διάθεση, διάθεση η οποία μεταφέρθηκε και στα πεζά του. Το έργο που τον καθιέρωσε στο χώρο της μεταπολεμικής ελληνικής λογοτεχνίας είναι το μυθιστόρημα Το τρίτο στεφάνι, μία ευφυής ρεαλιστική και ταυτόχρονα συχνά λυρική απεικόνιση της ζωής και της κοσμοθεωρίας των ελλήνων μικροαστών, που καλύπτει την περίοδο από τις αρχές του αιώνα μας ως τη σύγχρονη του συγγραφέα εποχή. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ψυχογραφική ικανότητα του Ταχτσή, ιδιαίτερα στους γυναικείους χαρακτήρες του και η εξαιρετική φροντίδα της γλωσσική του έκφρασης.

Περίληψη του έργου του

Η ιστορία “Τα ρέστα” εκτυλίσσεται σε μία φτωχογειτονιά της Θεσσαλονίκης. Ο αφηγητής μας μεταφέρει στην παιδική του ηλικία, όπου ζούσε με τη μητέρα του, η οποία βρισκόταν στη διαδικασία διαζυγίου με τον πατέρα του. Ο αφηγητής θυμάται τη μητέρα του και το πώς του συμπεριφερόταν. Τον έστελνε για θελήματα και απαιτούσε να γυρίσει γρήγορα πίσω χωρίς να χαζεύει στο δρόμο. Αν αργούσε τον έδερνε. Υπήρχαν και φορές που η μητέρα του ήταν τρυφερή και καλή μαζί του. Τον κερνούσε παγωτό, τον ταχτάριζε, τον άφηνε να παίζει, αλλά κάποιες φορές, όταν είχε τα νεύρα της, ήταν σίγουρο ότι ο μικρός θα έτρωγε ξύλο, ειδικά όταν τα αλητόπαιδα της γειτονιάς του είχαν κλέψει τα ρέστα. Μάλιστα απαιτούσε από το μικρό να

δέχεται «αντρίκια» την τιμωρία. Συχνά η μητέρα έφευγε από το σπίτι, ακόμα και βράδυ. Ο αφηγητής αφήνει υπαινιγμούς για το πώς κέρδιζε τη ζωή της, καθώς αναφέρεται σε «κυρίους» και βραδινές εξόδους. Ως ενήλικας αφηγητής, τέλος, δείχνει κατανόηση για τη μάνα του, αλλά δεν κρύβει την πίκρα του για το γεγονός ότι ξεσπούσε πάνω του για την κακή της τύχη και τις δυσκολίες.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Ο ρόλος της μητέρας:

Ο ρόλος της μάνας και η σχέση της με το γιο της διαπερνά όλο το διήγημα. Το παιδί θέλει να είναι αρεστό στη μητέρα του και «παραλύει» στη σκέψη της τιμωρίας από αυτή. Οι ψυχολογικές μεταπτώσεις της μάνας επηρεάζουν άμεσα το παιδί. Είναι χαρούμενο όταν και αυτή είναι χαρούμενη. Είναι απελπισμένο όταν βλέπει τη μάνα του στις άσχημες μέρες της. Αισθάνεται την αδικία που η μητέρα του διαπράττει εις βάρος του, όταν μία ασήμαντη αφορμή οδηγεί τη μάνα να του ασκεί υπερβολική βία, αλλά τελικά αποδέχεται τις αξιώσεις της και ομολογεί ότι αυτή του ζητήσει.

Ο ρόλος της μητέρας σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο:

Η μητέρα του αφηγητή είναι το κεντρικό πρόσωπο του διηγήματος. Πρόκειται για μία γυναίκα τσακισμένη από τη ζωή, παρατημένη από έναν ανάξιο σύζυγο, που ξεσπά πάνω στο παιδί της όλη την αγανάκτηση και την πίκρα για τη ζωή της. Το διήγημα εκτυλίσσεται στην μεταπολεμική Ελλάδα, όταν η φτώχεια έσπρωχνε πολλές γυναίκες στην πορνεία. Από εδώ συνάγεται και ο κοινωνικός ρόλος της μητέρας. Οι δύσκολες συνθήκες της μονογονεϊκής οικογένειας του συγγραφέα, η απουσία του πατέρα και η παντοδυναμία της μητέρας, η αναφορά στο επάγγελμά της -έστω με υπαινιγμό- αποδεικνύουν ότι είναι μία γυναίκα ζωντανή, συνειδητοποιημένη για το κοινωνικό γίγνεσθαι. Τέλος, η απαίτησή της προς το παιδί της «να γίνει άντρας» δείχνει την πίκρα της για τον άνανδρο άντρα της. Τελικά το παιδί δεν έγινε άντρας και παίρνει τα ρέστα του. Η μάνα δεν κατάφερε να τον διαπαιδαγωγήσει όπως έπρεπε και παίρνει τα ρέστα της για αυτό καθώς και για τις υπόλοιπες επιλογές στη ζωή της.

Φράσεις που μας άρεσαν:

α) «Καμιά φορά στέγνωσε ώσπου να πεις κρεμμύδι, σαν πουλί πήγαινες και σαν πουλί γύριζες, μα το σάλιο είχε στεγνώσει κιόλας, κι εκείνη σε περίμενε στην πόρτα με το λουρί στο χέρι.»

Η μητέρα εξαντλεί όλη τη σκληρότητα στο παιδί της, το οποίο κακοποιεί αλύπητα για ασήμαντους λόγους.

β) « Καμιά φορά μάλιστα -αλλά σπάνια- όταν ήταν στα κέφια της, όταν είχε έρθει αποβραδής ο κύριος που της είχε αγοράσει το μικροσκοπικό γραμμόφωνο από την Έκθεση, ή ο κύριος που 'φερνε πάντα τα μύδια και το κόκκινο χαβιάρι, τότε ξεχνούσε ακόμα και να φτύσει, κι όταν γύριζες από το φούρνο αγκομαχώντας από το βάρος της φραντζόλας που σου 'χε πέσει τρεις φορές στο δρόμο, όχι μόνο δε σε μάλωνε, μα σ' έπαιρνε στην αγκαλιά της και σου 'λεγε: - «Αχ, να χαρώ εγώ παιδί, που μεγάλωσε και μου κάνει δουλειές, τ' αγοράκι μου το καλό, που όταν γεράσω, θα με παίρνει απ' τον ίσκιο και θα με βάζει στον ήλιο!», και γελούσε με την καρδιά της.»

Η αναφορά στο επάγγελμα της μητέρας ενεργοποιεί τη φαντασία μας, ενώ η εκδήλωση τρυφερότητας προς το παιδί που έρχεται σε αντίθεση με τη συμπεριφορά της δείχνει ότι αγαπά το παιδί της και ότι μπορεί κάποιες στιγμές να είναι χαρούμενη και ξένοιαστη.

γ) « Μα ήταν άλλες μέρες, όλες χειμωνιάτικες, όλες γεμάτες σύννεφα, που είχε τα μπουρίνια της, που κάπνιζε συνεχώς σα φουγάρο, κι έτρωγε τα νύχια της, και τέτοιες μέρες, όχι μόνο δεν έπρεπε να χαζέψεις στο δρόμο, μα ούτε στο σπίτι να παίζεις με τα χρυσά απ' τα τσιγάρα, ούτε να μιλήσεις. Γιατί σου 'λεγε: - «Πρόσεξε καλά, μη βγάλεις άχνα σήμερα απ' το στόμα σου, γιατί θα σε σκίσω σα σαρδέλα!»

Κυριαρχεί η τιμωρία του παιδιού από τη μάνα για ασήμαντους λόγους.

δ) «Η θα γίνεις άντρας και θα μάθεις να μην κλαις»

Η απαίτηση της μάνας προς το παιδί «να γίνει άντρας», που ξεχειλίζει την πίκρα της για τον άντρα της μάλλον μας συγκινούν ιδιαίτερα, αφού κάθε παιδί έχει ανάγκη να νιώσει και να βιώσει την παιδικότητά του και να ενηλικιωθεί με το δικό του χρόνο.

ε) Αχ, βρε μάνα! Έχουν περάσει - πόσα; Τριάντα χρόνια από τότε, κι ακόμα δεν έμαθα το μάθημά μου. Ακόμα δεν έγινα άντρας, ακόμα χαζεύω στο δρόμο κοιτάζοντας τα παιδιά, ακόμα μου κλέβουν οι αλήτες τα ρέστα. Κι αυτό είναι η μεγαλύτερη τιμωρία σου. Και δική μου τιμωρία – που δεν κατάλαβα, όσο ήταν ακόμα καιρός, τι υπέφερε ς τότε, και θέλησα να. σ' εκδικηθώ. Μα που να πάρει ο διάβολος, έπρεπε να τα βάζεις μαζί μου για να ξεσπάς;

Δε μπορούσες δηλαδή να κάνεις τα στραβά μάτια όταν αργούσα δέκα λεπτά ή όταν ξεχνούσα ν' αγοράσω τ' αλάτι; Κι αν θυμάμαι καλά, τα ρέστα που μού 'χαν κλέψει τα παιδιά του απάνω δρόμου ήταν, στο θεό σου βρε μάνα, ή έξη ή επτά δεκάρες!

Ο απολογισμός του αφηγητή στην ενήλικη ζωή του για τις μεθόδους της μητέρας του μας γεμίζουν πίκρα για το πώς του φερόταν. Αν και στη συνείδηση του αφηγητή η μητέρα εν μέρει δικαιώνεται, στη δική μας ως αναγνώστες η δικαίωση δεν είναι ολοκληρωτική. Τέτοιου είδους συμπεριφορά γονιών προς τα παιδιά τους είναι καταδικαστέα και αδικαιολόγητη.

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης – Η στρίγγλα μάνα

Βιογραφία του συγγραφέα

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης ήταν γιος ιερέα. Άνηκε σε πολυμελή οικογένεια με συνθήκες μεγάλης ένδειας και κάποια από τα αδέρφια του πέθαναν μικρά. Ο νεαρός Αλέξανδρος βοηθούσε τον ιερέα πατέρα του στις ιερουργίες και έτσι δικαιολογείται η κλίση του στην ψαλτική, η έφεσή του στην αγιογραφία, αλλά και η προσήλωσή του στους κανόνες και στο τυπικό της εκκλησίας. Φοίτησε στο Γυμνάσιο Χαλκίδος, στη Βαρβάκειο Σχολή και στη Φιλοσοφική Σχολή της Αθήνας.

Οι βιοποριστικές ανάγκες του ίδιου και της οικογένειάς του τον ανάγκασαν να εργαστεί ως αρθρογράφος και μεταφραστής σε εφημερίδες της εποχής. Όμως η δημοσιογραφία ήταν γι' αυτόν μέσο βιοπορισμού και ποτέ επάγγελμα.

Η Αθήνα και ο αστικός κόσμος δεν επηρέασαν ούτε τις ιδέες ούτε τη ζωή του. Μόνο στο χώρο της εκκλησίας και της ταβέρνας αισθανόταν κάποια άνεση. Κι ενώ η οικονομική του κατάσταση χειροτέρευε, η έμπνευσή του δεν κάμφθηκε από τις δυσκολίες. Η τέχνη του έγινε πιο ώριμη με καίρια ψυχογράφηση των ηρώων. Επιστέγασμα αυτού του γεγονότος είναι η ‘‘Φόνισσα’’.

Το 1908 επέστρεψε οριστικά στο νησί όπου και πέθανε μόνος και πάμφτωχος, έχοντας παρασημοφορηθεί από την επίσημη πολιτεία με το Σταυρό του Σωτήρος μόλις την παραμονή του θανάτου του.

Το έργο του Παπαδιαμάντη περιλαμβάνει:

- 1)τρία μυθιστορήματα: α)Η μετανάστης, β)Οι έμποροι των Εθνών, γ)Η γυφτοπούλα,
- 2)Τρεις νουβέλες: Χρήστος Μηλιώνης, Η Φόνισσα, Ρόδινα Ακρογιάλια,
- 3)Περίπου 200 διηγήματα, με πιο γνωστά τα: α)Η σταχτομαζώχτρα, β)Το θέρος-έρως, γ)Στο Χριστό στο κάστρο, δ)Ολόγυρα στη λίμνη, ε)Τα Χριστούγεννα του τεμπέλη, στ)Της κοκόνας το σπίτι

Περίληψη του έργου του

Ο Παπαδιαμάντης στο διήγημα αυτό παρουσιάζει τη ζωή μιας μάνας και του γιου της Ζάχου. Ο Ζάχος είναι ένας άβουλος νέος που θεωρείται τρελός για τους περισσότερους και η μάνα του χαρακτηρίζεται και άστοργη. Ο Ζάχος επιθυμεί να περνά την ώρα του ασχολούμενος με το

μπουζούκι του και τραγουδώντας ένα πειραχτικό τραγούδι. Η μάνα του όμως τον διατάζει συχνά να πηγαίνει μαζί με τους ψαράδες για ψάρια ή για μεταφορά καυσόξυλων. Ο Ζάχος είναι ο μόνος που έχει, καθώς οι άλλοι δύο της γιοι έχουν ξενιτευτεί και οι δύο κόρες της έχουν πεθάνει και σ' αυτόν εξαντλεί την αυταρχικότητά της, δίνοντάς του διαταγές και καταπιέζοντάς τον. Γι' αυτό εκείνος βρίσκει μια ευκαιρία και παίζει μπουζούκι σε άλλη γειτονιά τραγουδώντας μακριά απ' τη μάνα του. Εκείνη πηγαίνει στην αστυνομία και ζητά να τον βρουν και να του πάρουν το μπουζούκι γιατί τον ξεμυαλίζει. Έτσι γίνεται και ο Ζάχος πέφτει σε κατάθλιψη. Όμως μετά από ένα τυχαίο περιστατικό ένα παιδί που αγαπάει τον Ζάχο καταφέρνει να πάρει το μπουζούκι και να του το επιστρέψει.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Ο ρόλος της μητέρας:

Η ηρωίδα παρουσιάζεται από τον συγγραφέα στην αρχή με τη φράση «στρίγγλα μάνα». Και πραγματικά αυτή η μάνα ήταν στρίγγλα αφού «η ίδια η μάνα του τον είχε τρελάνει με τις στριγκλιές και τις βλασφημίες της». Ήταν επίσης καταπιεστική προς το γιο της αφού «η ίδια τον εβίαζε να πηγαίνει με τις βάρκες. Αυτή τον υποχρέωνε να κάμνη όλες τις δουλειές.» Μιλούσε αυταρχικά στο γιο της όταν αυτός περνούσε την ώρα του τραγουδώντας. Ο συγγραφέας τη χαρακτηρίζει και άστοργη, αφού εξαιτίας της είχαν ξενιτευτεί οι δύο γιοι της και είχαν πεθάνει και τα κορίτσια της. Ο κόσμος τη θεωρούσε γρουσουζα κι όταν η μάνα έχασε το γιο της για τρεις μέρες αυτή αντί ν' ανησυχήσει μετάνιωσε που δεν του είχε σπάσει το μπουζούκι.

Ο ρόλος της μητέρας σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο:

Η Ζωγάρα, η ηρωίδα του διηγήματος χαρακτηρίζεται ως στρίγγλα, λόγω της συμπεριφορά της προς το γιο της το Ζάχο. Πρόκειται για μία δυναμική γυναίκα που φτάνει στα όρια της σκληρότητας ακόμη και με τα παιδιά της. Είναι χήρα και ίσως το γεγονός ότι δεν έχει το σύζυγό της για να στηριχτεί πάνω του, την κάνει να συμπεριφέρεται σαν άνδρας. Δεν είναι στοργική και τρυφερή προς τα παιδιά της αλλά απότομη, άστοργη και απάνθρωπη. Καταριέται ακόμη και τις κόρες της επειδή δεν μπορεί να τις προικίσει και να τις παντρέψει. Προς το Ζάχο, το μόνο γιο που είχε κοντά της, συμπεριφερόταν αυταρχικά, με στριγκλιές, βλασφημίες και κατάρες. Ήταν σκληρή και αυστηρή και συνεχώς διέταζε και ανάγκαζε τον γιο της να κάνει διάφορες εργασίες. Οι γείτονες και οι συγχωριανοί τη θεωρούσαν γρουσουζα, τρελή και στρίγγλα. Παρουσιάζεται από τον συγγραφέα τόσο σε συναισθηματικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο ως μία αντιπαθητική και αυταρχική γυναίκα χωρίς να αφήνει στον αναγνώστη κανένα περιθώριο μιας καλής πλευράς της.

Φράσεις που μας άρεσαν:

α) «...η ίδια η μάνα του τον είχε τρελάνη, με τις στριγκλιές και με τις βλασφημίες της.»

Ο συγγραφέας μας μεταφέρει την άποψη του κόσμου για τη συμπεριφορά της μάνας απέναντι στο παιδί της, ήταν τόσο σκληρή και αυταρχική απέναντί του που πιθανόν αυτή να τον είχε φέρει σε αυτή την κατάσταση.

β) «Ο κόσμος έλεγεν, ότι αυτή με την αστοργίαν της τους είχε αποξενώσει, αυτή τους είχε κάμη να σουρτουκέψουν. Είχε δύο θυγατέρας, και ήτον χήρα, και οι υιοί της την είχαν παραιτήσει, κ' έκλαιε και ωδύρετο, κ' «εψηλώνεν ο νους της»! ...Πώς θα τας υπανδρεύση, πώς θα τας αποκαταστήση! ... Και τας εβλασφήμει, και τας κατηράτο, να μην είχαν ποτέ γεννηθή, να μη σώσουν να πάνε παραπάνω!...»

Η αυταρχική και σκληρή συμπεριφορά της μάνας επεκτεινόταν και στα άλλα παιδιά της. Συγκεκριμένα οι δύο γιοι της είχαν ξενιτευτεί, ενώ τις δύο κόρες της τις καταριόταν επειδή είχαν γεννηθεί. Και όταν αυτές πέθαναν αυτή ένιωσε ανακούφιση γιατί είχε απαλλαγεί από από την υποχρέωση να τις προικίσει.

γ) «Κ' έτσι το βράδυ εκείνο ο Ζάχος ευρέθη χωρίς μπουζούκι...»

Το γεγονός ότι ο Ζάχος χάνει το μπουζούκι του, ένα όργανο που λατρεύει και που αποτελεί διέξοδο για αυτόν από την καταπίεση και τη σκληρότητα της μάνας του είναι ένα γεγονός που συγκινεί ιδιαίτερα τον αναγνώστη και τον κάνει να συμπάσχει μαζί του.

δ) «– Να!... έλα πάρε το μπουζούκι σου!»

Η τελευταία φράση του διηγήματος μας προκαλεί ανακούφιση καθώς το μπουζούκι έρχεται πάλι στα χέρια του Ζάχου. Ένα αθώο, καλόψυχο και αγνό παιδί επιστρέφει το μπουζούκι στο Ζάχο για να τον κάνει πάλι χαρούμενο και ευτυχισμένο.

Γιώργος Βιζυηνός – Το αμάρτημα της μητρός μου

Βιογραφία του συγγραφέα

Ο Γιώργος Βιζυηνός γεννήθηκε στη Βιζύη της Ανατολικής Θράκης. Οι γονείς του ήταν άνθρωποι απλοϊκοί, φτωχοί και θεοσεβούμενοι. Έμαθε τα πρώτα γράμματα στο μικρό δημοτικό σχολείο της Βιζύης, αλλά μετά αναγκάστηκε να δουλέψει για να ενισχύσει το πενιχρό οικογενειακό εισόδημα. Ο αδερφός του ο Χρηστάκης, που ήταν πραγματευτής, τον πήρε μαζί του στην Πόλη, όπου ο μικρός Γιωργής δούλεψε σε ένα ραφτάδικο κάτω από πολύ άσχημες συνθήκες. Στην Πόλη γνώρισε τον πλούσιο έμπορο Γιάγκο Γεωργιάδη, ο οποίος τον βοήθησε να σπουδάσει. Φοίτησε στην Ελληνική Σχολή Λευκωσίας και στη συνέχεια γράφτηκε στη Σχολή της Χάλκης στην Πόλη, ενώ ταυτόχρονα έγραφε και ποιήματα. Η ζωή του είχε αλλάξει ριζικά καθώς γνωρίστηκε και με τον πλούσιο τραπεζίτη Γεώργιο Ζαρίφη, ο οποίος στήριξε οικονομικά τις σπουδές του Βιζυηνού στη Γερμανία, όπου πήγε για να σπουδάσει φιλοσοφία. Επισκέφτηκε το Παρίσι και στη συνέχεια το Λονδίνο. Ο θάνατος όμως του προστάτη του, Γεώργιου Ζαρίφη, τον ανάγκασε να παλέψει για την επιβίωσή του με δικά του μέσα. Αποφάσισε να εργασθεί δημιουργώντας μία μεταλλευτική επιχείρηση στην ιδιαίτερη πατρίδα του, αλλά απέτυχε. Τον Αύγουστο του 1890 άρχισε να παρουσιάζει συμπτώματα νευρασθένειας. Η θεραπευτική αγωγή που ακολούθησε δεν υπήρξε αποτελεσματική. Το γεγονός αυτό καθώς και ο παράφορος έρωτάς του με ένα δεκατετράχρονο κορίτσι, το οποίο προσπάθησε να απαγάγει, τον οδήγησαν στο Δρομοκαϊτείο Ψυχιατρείο όπου και πέθανε το 1896, σε ηλικία 47 ετών.

Ο Βιζυηνός έγραψε ποιήματα, διηγήματα και μελέτες:

Ποίηση: 1873-Ποιητικά πρωτόλεια

1874-Κόδρος

1876-Βοσπορίδες Αύραι

1877-Εσπερίδες ή Μύθοι του λαού και παραδόσεις

1882-Λυρικά

1884-Ατθίδες Αύραι

Πεζογραφία: 1883-Το αμάρτημα της μητρός μου

1883-Μεταξύ Πειραιώς και Νεαπολέως

1883-Ποιος ήταν ο φονεύς του αδερφού μου

1884-Αι συνέχειαι της παλαιάς ιστορίας

1884-Το μόνον της ζωής του ταξίδιον

1886-Μοσκόβ-Σελίμ

Μελέτες: 1885-Ψυχολογικά μελέται επί του καλού

1885-Οι καλόγεροι και η λατρεία του Διονύσου εν Θράκη

1885-Στοιχεία λογικής

1888-Αι εικαστικά τέχνη κατά την Α΄ εικοσιπενταετία του Γεωργίου

1888-Στοιχεία ψυχολογίας

1894-Ανά τον Ελικώνα, βαλλίσματα

Περίληψη του έργου του

Το διήγημα «Το αμάρτημα της μητρός μου» αναφέρεται στις μάταιες προσπάθειες μιας χήρας μητέρας να σώσει την κόρη της, η οποία τελικά πεθαίνει. Όταν η Αννιώ, η μοναδική αδερφή του αφηγητή αρρωσταίνει, η μητέρα παραμελεί τα τρία αγόρια της και αφοσιώνεται πλήρως σε αυτή. Δοκιμάζει βότανα, κάνει εξορκισμούς, εγκαθιστά όλη την οικογένεια στην εκκλησία, όπου προσεύχεται και προσφέρει θυσία ένα από τα άλλα παιδιά της για να σωθεί η Αννιώ. Ωστόσο η Αννιώ πεθαίνει και η μητέρα προβαίνει σε δύο υιοθεσίες. Ο Γιωργής, που στο μεταξύ έλειπε στην ξενιτιά, όταν επιστρέφει αντιδρά και αυτός όπως και τα αδέρφια του στη δεύτερη υιοθεσία. Η μητέρα του αποκαλύπτει το μυστικό της ότι δηλαδή στο παρελθόν σκότωσε κατά λάθος το κοριτσάκι της, όταν το πλάκωσε στον ύπνο της. Ο Γιωργής κατανοεί τη μητέρα του και τις ενέργειές της και την πηγαίνει στον Πατριάρχη, ο οποίος την εξομολογεί και τη συγχωρεί. Όμως η μητέρα παραμένει με τον πόνο στην καρδιά, παρόλο που απαλλάχθηκε από το φόβο της Θείας τιμωρίας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Ο ρόλος της μητέρας:

Η μητέρα στο διήγημα του Βιζυηνού δικαιολογείται να έχει ακατασίγαστες τύψεις για τη θανάτωση, έστω και ακούσια, του μικρού κοριτσιού της και είναι ανθρώπινες οι προσπάθειές της να αναπληρώσει αυτό το τραγικό κενό με τη γέννηση ή την υιοθεσία άλλων κοριτσιών. Στην απελπισία που βρίσκεται προσηλώνεται στη φροντίδα της άρρωστης μοναχοκόρης της. Η συμπεριφορά και οι πράξεις της είναι ακραίες. Εγκαταλείπει τα άλλα της παιδιά, ενδίδει σε δεισιδαιμονίες, ξόρκια και προσεύχεται να σωθεί η Αννιώ με αντάλλαγμα ένα από τα άλλα παιδιά της. Μετά το θάνατο της Αννιώς προχωρεί, παρά τις δυσκολίες, στην υιοθεσία δύο

κοριτσιών. Η μάνα αυτή αντικρίζει τον κόσμο μέσα από την ενοχή της. Θεωρεί τον εαυτό της ένοχο και πιστεύει πως ο Θεός την τιμωρεί. Μέχρι το τέλος του διηγήματος παραμένει τραγική μορφή, γιατί δεν κατορθώνει να απαλλαγεί από τις ενοχές της. Οι πράξεις και η συμπεριφορά της φανερώνουν την πολυπλοκότητα του εσωτερικού της κόσμου. Αντιφάσεις, εσωτερικές συγκρούσεις και πόνος χαρακτηρίζουν την ευαίσθητη ψυχή της και κατευθύνουν τη ζωή της.

Ο ρόλος της μητέρας σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο:

Η μητέρα του Γιωργή, που είναι παρούσα και δρα σε πρώτο πλάνο από την αρχή ως το τέλος ως κεντρική μορφή του διηγήματος, είναι τραγικό πρόσωπο. Πρόκειται για μια απλή χωρική αλλά και μία πονεμένη και βασανισμένη γυναίκα, η οποία βαρύνεται με τον ακούσιο έστω φόνο του παιδιού της, έχει μείνει χήρα, έχει χάσει το κοριτσάκι της από αρρώστια και ο ένας από τους γιους της έφυγε στα ξένα. Επίσης, είναι μία καλή σύζυγος με τα μέτρα της εποχής, που σέβεται τον άνδρα της και μία ευσεβής και θρησκευόμενη χριστιανή, η οποία ωστόσο δεν αφίσταται από τις λαϊκές προλήψεις και δεισιδαιμονίες. Ως προς το ρόλο της ως μητέρα ασκεί σε ικανοποιητικό επίπεδο τα καθήκοντά της, φροντίζει για τη φοίτηση των παιδιών της στο σχολείο, για την ένδυση και τη διατροφή τους, αν και μοιράζει άνισα τη στοργή της απέναντι στα παιδιά της. Τέλος, έχει απαράβατες ηθικές και κοινωνικές αρχές και διαθέτει υψηλό το αίσθημα της τιμής της οικογένειας, το καλό όνομα και το κύρος της οποίας φροντίζει να διαφυλάσσει στο ακέραιο. Αντιμετωπίζει με σθένος και κουράγιο τα βαριά χτυπήματα της μοίρας και αναλαμβάνει δυναμικά τα ηνία της οικογένειας, ενώ το περιστατικό της διάσωσης του Γιωργή στο ποτάμι δείχνει ότι είναι και θαρραλέα.

Φράσεις που μας άρεσαν:

α) «Αλλ' απ' όλους περισσότερο την ηγάπα η μήτηρ μας.»

Η μητέρα δείχνει στην Αννιώ υπερβολική αγάπη και στοργή, αδυναμία και προσκόλληση. Ολότελα αντίθετη είναι η συμπεριφορά της προς τους τρεις γιους της, απέναντι στους οποίους είναι αδιάφορη.

β) «– Πάρε μου όποιο θέλεις, έλεγε, και άφησέ μου το κορίτσι. Το βλέπω πως είναι για να γένη. Ενθυμήθηκες την αμαρτίαν μου και εβάλθηκες να μου πάρης το παιδί, για να με τιμωρήσης. Ευχαριστώ σε, Κύριε!»

«– Σου έφερα δύο παιδιά μου στα πόδια σου... χάρισέ μου το κορίτσι!»

Ο Γιωργής δέχεται ένα δυνατό πλήγμα, όταν ακούει τη μητέρα του να προσεύχεται μεγαλόφωνα και να ζητά από το Χριστό-Σωτήρα να της σώσει την κόρη παίρνοντάς της ως αντάλλαγμα ένα από τα δύο αγόρια της. Ο μικρός Γιωργής νιώθει φρίκη, πανικό, φόβο παρά πόνο.

γ) « – Έλα πατέρα – να με πάρης εμένα – για να γιάνη το Αννιώ!»

Ο Γιωργής φέρνει τον εαυτό του ως θύμα για τη σωτηρία της Αννιώς στην «εκδικητική» αντί-προσευχή του.

δ) «Είναι καλόγερος. Δεν έκαμε παιδιά, για να μπορή να γνωρίση, τι πράγμα είναι το να σκοτώση κανείς το ίδιο το παιδί του!»

Παρά τη συγχώρεση που της έδωσε ο Πατριάρχης η μητέρα δεν έχει ανακουφιστεί οριστικά. Ο φόβος της τιμωρίας του Θεού έφυγε, αλλά ο πόνος μαζί με τις τύψεις και την ενοχή έμειναν. Αν και η ίδια δεν ηρεμεί, στη συνείδησή μας η βασανισμένη μητέρα απενοχοποιείται επειδή από ευαισθησία τυραννιέται σε όλη της τη ζωή για μία πράξη που ήταν «ατύχημα» και δεν μπόρεσε να καταπραΰνει τις τύψεις ούτε με την εξομολόγηση στον Πατριάρχη.

Του νεκρού αδερφού

Περίληψη του έργου

Σ' ένα οικογενειακό συμβούλιο που αποτελείται από μία μητέρα, μία κόρη και εννιά γιους αποφασίζεται ο γάμος της κόρης με έναν ξένο ύστερα από επιμονή ενός αδερφού και παρά την αντίδραση της μάνας. Αργότερα, όταν πεθαίνουν όλοι οι αδερφοί και μένει μόνη η μάνα καταριέται τον πεθαμένο γιο της, ο οποίος ανασταίνεται και πάει να φέρει την αδερφή του πίσω στη μάνα τους. Στην επιστροφή η αδερφή υποψιάζεται ότι κάτι κακό συμβαίνει. Όταν η Αρετή φτάνει έξω από το σπίτι, η μητέρα της ανοίγει, αγκαλιάζονται και πεθαίνουν και οι δύο.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Ο ρόλος της μητέρας:

Η μάνα στο τραγούδι «Του νεκρού αδερφού» είναι το κεντρικό πρόσωπο μιας πολυμελούς οικογένειας. Από την αρχή δηλώνεται η αδυναμία της στη μονάκριβη κόρη της, Αρετή, την οποία δε θέλει να παντρέψει μακριά της. Θεωρεί την Αρετή στήριγμα και συμπαραστάτη της στα χρόνια που θα έρθουν, τόσο στις χαρές όσο και στις λύπες. Μετά από συμφορά που βρίσκει την οικογένεια η μάνα μένει ολομόναχη και ξεσπά σε βαριές κατάρες στο μνήμα του γιου της Κωνσταντή, που επέμενε να παντρευτεί η Αρετή στα ξένα πράγμα που δείχνει το μέγεθος του πόνου της και τη μοναξιά της. Χωρίς κανένα ενδιαφέρον για τη ζωή, κλείνεται στο σπίτι της περιμένοντας απλώς να έρθει κάποια στιγμή και το δικό της τέλος. Γι' αυτό και στην τελευταία σκηνή η έκπληξή της είναι τέτοια, που δεν μπορεί να πιστέψει ότι αυτή που της χτυπά την πόρτα και της μιλάει είναι η μονάκριβη κόρη της, η Αρετή. Η συγκίνησή της από το ανέλπιστο ξανασμίξιμο είναι τόση, που αγκαλιάζει την κόρη της και πεθαίνει.

Ο ρόλος της μητέρας σε κοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο:

Στο τραγούδι η μάνα αποτελεί πρόσωπο με ιδιαίτερη σημασία όπως φαίνεται και από το οικογενειακό συμβούλιο που γίνεται για να αποφασιστεί η τύχη της Αρετής. Η γνώμη της έχει ιδιαίτερη βαρύτητα αν και είναι γυναίκα. Η Αρετή π.χ. δεν εμφανίζεται πουθενά στο συμβούλιο αν και η απόφαση αφορά άμεσα την ίδια. Η μάνα λόγω της έλλειψης του συζύγου και πατέρα έχει αναλάβει αυτή το ρόλο του. Είναι χαρακτηριστικό ότι και οι οχτώ αδελφοί δε θέλουν το προξενιό, αλλά από τη στιγμή που θα πειστεί αυτή θα υπερισχύσει η γνώμη του Κωνσταντή. Παρά τον ανδρο-πατριαρχικό τύπο της οικογένειας η θέση της μητέρας εδώ αποτελεί μία ιδιαίτερη περίπτωση. Η συζήτηση διεξάγεται σε δημοκρατικά πλαίσια, καθώς όλοι οι συμμετέχοντες έχουν δικαίωμα γνώμης και λόγου. Ο τρόπος που απαντά η μάνα στα επιχειρήματα του Κωνσταντή, δείχνουν βαθιά πείρα ζωής. Υπενθυμίζει έμμεσα στο γιο της πως η ανθρώπινη ζωή υπόκειται σε αέναη μεταβολή και πως το μέλλον είναι άγνωστο και αβέβαιο.

Οι κατάρες στη συνέχεια πάνω στο μνήμα του Κωνσταντή δείχνουν τη δύναμή της να ανατρέπει τη φυσική τάξη των πραγμάτων, ενώ η αποστασιοποίησή της από τη ζωή στο τέλος δείχνει ότι έχει παραιτηθεί από τα πάντα. Η θλίψη και η μοναξιά την κρατούν μακριά από την κοινωνία. Δεν ελπίζει σε τίποτα πλέον. Ο θάνατός της μαζί με το θάνατο της μονάκριβης κόρης της επιβεβαιώνει την τραγικότητά της, οδηγώντας σε μία δραματική κορύφωση και σε ένα αβίαστο συγκινησιακό αποτέλεσμα.

Φράσεις που μας άρεσαν:

α) «Ποιος πάει να μου τη φέρει;»

Η φράση αυτή μας παραπέμπει στη μητρική αγάπη της μητέρα προς την κόρη η οποία αν πάθει κάτι κακό θέλει να την έχει δίπλα της.

β) «Σε όλα τα μνήματα έκλεγε, σ' όλα μοιρολογούταν στου Κωνσταντίνου το μνημείο ανέσπατα μαλλιά της.»

Στη φράση αυτή υπάρχει η δύναμη της κατάρας απέναντι στον Κωνσταντίνο αφού έδωσε τη μονάκριβη αδελφή του στα ξένα. Τώρα που έχουν πεθάνει όλοι οι γιοι της κανείς δεν μπορεί να πάει να τη φέρει και καταριέται την ώρα και τη στιγμή που άκουσε τον Κωνσταντίνο να δώσει την Αρετή στα ξένα.

γ) «Η γης αναταράχτηκε κι ο Κωνσταντής εβγήκε»

Εδώ υπάρχει η δύναμη του όρκου όπου έδωσε ο Κωνσταντής στη μητέρα του πως ό,τι και να γίνει θα φέρει πίσω την Αρετή, όπως έκανε βγαίνοντας από τον τάφο του.

δ) «Κατέβηκε, αγκαλιάστηκαν κι απέθαναν κι οι δύο»

Εδώ υπάρχει η σχέση μάνας-κόρης όπου ήταν οι μοναδικές που έμειναν στην οικογένεια (αφού όλοι οι γιοι της πέθαναν) και οι οποίες πέθαναν κι δύο μαζί στ τέλος.